

GÜNEY

AYLIK EDEBİYAT VE SANAT GAZETESİ
Sayı : 5 1 Kasım 1967 1 Lira

Mısralar Arasında ATATÜRK

Birkaç gündür antolojilerde Atatürk şiirlerini okuyorum. Büyük kurtarıcımız için ne içli, ne güzel şiirler yazmış ozanlarımız. Ama bakıyorum da Atamıza en güzel şiirleri yazanlar Cumhuriyet kuşağı ozanları. Onların şiirleri, Halit Fahri, Orhan Seyfi kuşağındakiler gibi kuru ve yavan değil; yapmacıktan da uzak. Daha canlı, daha duygulu, daha içten. Belli ki genç kuşak Atatürk'ü ve devrimlerini çok iyi anlamış, içlerine sindirmişler.

Hele son yıllarda, Türkiyemizi ortaçağ karanlığına sürüklemek isteyen gericileri, çözüm bekleyen memleket davalarını bir yana itip koltuk mücadelesine girişen politikacıları gördükçe, Atatürk aydın gençliğin gözünde daha çok büyüyor, devleşiyor. Her gün artan bir sevgi ve inanla bağlanıyor ona.

Atamız için ne çok şiir yazılmış. Hepsini de birbirinden güzel! Hepsinde de buram buram Atatürk sevgisi tütüyor. Bu şiirler arasından gelişigüzel aldığım şu mısralara bakın. İnsan bunları okurken, Atatürk'ün Cumhuriyetli Türk gençliğine emanet etmesinin nedeni daha iyi anlaşılıyor :

- ★ Allah değil o yazdı alın yazımızı
- ★ Ülkümüz Atatürk'ün istediği Türkiye!
- ★ Türklük, insanlık ülküsü Atatürk.
- ★ Yaşyor damar damar yüreklerde.
- ★ Başöğretmen Atatürk, Öğrenci olmuş vatan!
- ★ Dalgaları içimizde Mustafa Kemal gibi.
- ★ Olmaya devlet cihanda Atatürkü duymak gibi
- ★ Zor görsek, dara düşsek, ağlasak
- ★ Atatürk'üm yalnız komuz bizleri
- ★ Mustafa Kemal adıyla selâmlıyorum Türkiyemi.
- ★ Göze çarpan her ne varsa; Atatürk!

Bunlar gibi daha nice her biri bir «özdeyiş» değeri taşıyan mısralar... Yalnız O'nun için en güzel şiirleri, en özlü destanları, en yanık ağıtları değil, devrimleri canlandıran heykelleri, Milli Kurtuluş Savaşını anlatan kabartmaların en güzellerini de yine gençler yapmışlardır. Atamızın daima özlediği ileri Türk Müziğinin en iyi örneğini de, yine bir Cumhuriyet çocuğu «Atatürk Oratoryosu» ile vermiştir.

Gelecek kuşaklar bu büyük adam için kimbilir ne ölmez eserler yaratacaklardır. Çünkü Atatürk'ün yüceliği zaman geçtikçe daha iyi anlaşılacak, ve O, her geçen gün biraz daha devleşmektedir.

Sükrü Enis REGÜ

«ATATÜRK ISLANMAZ MI BABA?»

Biliyorum çocuğum,
Oyuncak'lar evreninden öte
Üzüntünü
Başını kaldırıp
«Atatürk islanmaz mı, Baba?» derken,
Uykuya varmadan önce, erken..

Bu sağnaklı kış gecesinde
Nice tunçtan, taştan Atatürk
Yükselir ilkemizde.

Gelmez O'nun hiç uykusu
Sular akar başından, omuzlarından
Yok çekindiği, korkusu
Isıtır bizden geçen ısı O'nun
Bakar hep uzaklara
Gözleri güven dolu
İnanmış yarın'lara..

Kimi yerde dimdik, ayakta dur
Kimi yerde at üstünde
Kimi yerde kılıncına dayanmış
Kalpaklı, başı açık!

Doğmuş, alışmış bizi korumak için
Tanrı buyruğu üstünde, sesinde..
O'dur besinlerimizi kutlu eden
Esenlikler bağışlayan
Bize bu sıcak odayı veren
Hepimizi büyüten
Mutluluğa erdiren..

Nedim ÇAPMAN

İŞİK ATATÜRK'E

Sana söz verdik bi kere Mustafa Kemal
Bayrak yarışı gibi yürekten-yüreğe
Çocuklarımızla bunu sürdüreceğiz.

İçimizde mutluluksun yeşeren dal-dal
Bir bayrakşın çekilen canımızdaki direğe
Yüzünü çağlarca güldüreceğiz.

Sen üzülmeye, bu kara surat-kara sakal
Nasıl zorunlu tükürülmeğe
Biz hep böyle nasılsa tüküreceğiz.

O kıvılcım duygu utangaç gelinler gibi al-al
Erkek göğsünde gençliğin duruyor büyümeğe
Sana her yıl daha güçlü çiçekler vereceğiz.

Neyi tutsak, neye başlasak Mustafa Kemal
Atatürkçe aydınlıktır gözlerimiz görmeğe
Işığını yüzyıllara götüreceğiz.

Sahin CANDIR

TUTKUNUM MAVİYE

Gözüm yeşile tutkundur
Gönlüm maviye
Mutluluğum akar gönlümden
Gözlerime
Gözlerimin yaşına bakmasan olur
Mavinin engin kaynağı
«Ankaranın taşına bak»
Türküsünde çağlar durur
ANIT-KABİRDE.

Kenan AKANSU

Evrende sanat en az insanlık kadar eskidir. İkel insanlardan günümüze değin türlü aşamalar geçiren sanat evrene çeşitli uygarlıklarla yayılmıştır. Ancak bu yayılma yönelmiş olmuştur ve ülkelerin kendilerine özgü tutkularını, anlayış ve biçimlerini yine kendilerine özgü kavrayış ve işleme yollarına gitmişlerdir. Bunun nedenini İletim ve ulaşım güçlükleriyle bağdaştırabiliriz. Ancak bu zorlukları da yemmesini bilen insanlık en zor koşullar içinde bile sanatı geliştirmeyi, uluslar arası bir ilişki düzeyine getirmeyi, hatta topluma—evrensel topluma— kadar yaymayı başarmıştır.

EDEBİYAT :

Ülkemizde sanat anlayışı ve düzeyi uzun yıllar bir saray kısıtlamasında kalmış, batıya açılması gereken kapılar da böylece kapalı ve gelişmelerinde habersiz kalmıştır. Kişiliğimizi, Türk anlayışımızı ve sanatını yitirmeden; batı kültürünü ve aşamalarını ülkemizde de uygulamaya çalışan Ziya Gökalp «Türkçülüğün Esasları»nda gerekli olan iki yönü en belirli bir biçimde çizmiştir. Gökalp'e göre eğitimin gerekli olan yönleri «Halk Edebiyatı ve Batı Edebiyatıdır. Türkçü ozanlar ve yazarlar bir yandan halkın güzel yapıtlarını işlerken öbür yandan da batının yaratıcı kişilerini kendilerine örnek almalıydılar. Türk edebiyatı bu iki aşamayı geçirmedikçe, bu yönlerini gerektiği kadar geliştirmedikçe ne ulusal olabilirler, ne de bir ilerleme, bir güçlenme gösterebilirler. Edebiyatımız halka eğildiği kadar da batıya yönelmek zorundadır. İşte bu iki aşamayı başardığımız anda hem ulusal bir edebiyat biçimini bulacak hem de bir batı edebiyatı gücüne ulaşacağız.

Büyük devrimci Atatürk'ün Türk edebiyatı için çizdiği yol da Gökalp'in yolundan uzak değildir. Halk edebiyatı çalışmaları Cumhuriyet devrinde gelişmiş, batı edebiyatı çevirileri de ülkemize büyük bir hızla girmiş ve önem kazanmıştır. Rusen Eşref hâf devriminden hemen sonra Virgilius'un Çoban Şiirleri'ni, Yakup Kadri de 1931 de Horatius'un «Seçme Şiirleri»ni çevirip yayınlamışlardır. Bu çeviriler daha o zaman Ulusal Eğitim Bakanlığı tarafından kitap halinde yayınlanmıştır. Devrin Ulusal Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel «Dünya Edebiyatından Seçme Çeviriler» dizisini hep aynı gelişmenin ürünleri olarak görmek gerekir. Bu çabanın sonucu olarak büyük edebiyat yapıtları bir yandan ulusal düşünceleri ve duyguları yansıtan bir batı edebiyatı düzeyine de ulaşabilecektir. Artuzun dar kâhplarından sıyrılmayıp çırpınan, kısıtlanmalı ve zorlanmalı bir edebiyat gelişmez, güçlenemez.

TIYATRO :

Atatürk'ün tiyatroya olan ilgisini belirtmek için bir olaydan söz etmek istiyorum: 1927 yılında Çankaya köşkinde İstanbul şehir tiyatrosu sanatçılarını överken demıştır. «Hepiniz milletvekili olabilirsiniz. Bakan olabilirsiniz, hatta Cumhurbaşkanı olabilirsiniz. Fakat asla bir sanatçı olamazsınız. Hayatlarını büyük bir sanata veren bu çocukları sevelim».

Ülkemiz tanzimata değin orta oyunu ve karagözdən kurtulamamıştı. Türkiye'ye tanzimatla birlikte giren tiyatro, Türk kadınının «taassup» yüzünden sahneye çıkması dolayısıyla uzun süre ülkemize kapalı kalmıştı. Atatürk toplumsal özgürlüğe ulaştırdığı Türk kadınına sahne sanatının da kapılarını açtı. Bu güçlü çıkışla Türk kadını toplumda yeri olan, sanatına karşı hayranlık duyulan bir düzeye geldi ve Türkiye batıya, batı anlayışına biraz daha girme olanaklarını buldu.

RESİM :

Atatürk, ülke farkı gözetmekalzin gelişmeyi ve ilerlemeyi izleyen bir devrimci İdi. Doğu sanasına sırt çevirip batıya yöneliş bu yüzden. Batı anlamında ilk kez resim ve heykelin Türkiye'deki gelişmelerini gösteren müze, Dolmabahçe sarayı yakınlarında onun emriyle açıldı. Sergiyi büyük bir ilgiyle izleyen Atatürk, yapılan açıklamaları dikkatle dinledi. Çarşafından, peçeden, olur olmaz şeylerin günah diye nitelendirildikleri ortamdaki tam anlamıyla kurtulmuş Türk halkına karşı bu davranış büyük bir cesaret örneğidir.

19. yüzyıl sıralarında Türk resim sanatı tam bir doğu etkisindeydi. «Sembol ve süs» üzerine yürüyen resim bir başka türe atlayamıyor, dar bir kısıtlama içinde kalıyordu. Oysa batı resim sanatı dinsel baskıya ve savaşlara rağmen gelişimini durdurmuyor ve özgür çalışmaya olanaklarını çok güç koşullar içinde de olsa yitir-

memek için büyük çabalar harcıyordu.

Özgürlük savaşından sonra Türk resim sanatında bir kıpırdanma görüldü. Bu daha çok yerli sanatçılarımızın Türk kahramanlıklarını çizgi ve renk ile canlandırmasıyla oldu. Bu amaçla açılan bir sergide Atatürk İbrahim Çallı'nın «Zeybekler» yaptığını önünde durdu. Her şey çok güzeldi. Ancak büyük devrimci «Savaş denen o müthiş dramı hareket halinde yansıtmak gerek. Toplumsal hareketi ve heyecanı resimde anlatmadıkça yaptığın anlam yoktur.» diyerek Türk resim sanatının hem topluma eğilmesini hem de hareketli olmasını gerekli bulmuştu. Edebiyatın topluma girmesi, toplum konularını işlemesini istediği kadar resim sanatının da batı tekniği ve batı anlayışı ile yansıtılmasından yanaydı. Ancak bu denli çalışma sonucu «Ulusal resim» oluşacaktı.

MÜZİK :

İnsanlığın türlü uygarlıkları birbirinden ayrılmasına karşı, bir tek sanat dalında birleşip —Evrensel dil— diyebileceğimiz müzik alanında hiç bir zorluk duymaksızın anlaşabilmektedirler. Tüm evreni etkileyen müzik, çeşitli ülkelerin kendilerine özgü ulusal duyus ve işleyişleriyle oluşturduğu halde; başka ülkelerde de aynı yakınlığı görmekte ve beğeni kazanmaktadır.

Müzik de dil gibi bir anlatım aracıdır. Her ulusun ayrı bir dili vardır ama çaldıkları çalgılar ve bunlardan kulağa gelen sesler evrenin dilleri kadar çeşitli değildir. Toplumların çoğu ortak gereçleri kullanırlar. Atatürk, çevresinin etkisiyle alaturka müzikten zevk aldığı açıkça bir çok zaman söylemiştir. Ama bizler ölüncüye kadar alaturka müzikten hoşlanacağız. Fakat esas müzik batı müzigidir. Ulusumuz için bu müziğe yönelmek normaldir.» diyerek batı sanat müziğinin evrendeki değerini Türk milletine açıklamak istemiştir.

1 Kasım 1934 de büyük millet meclisinde müzik devriminin gerekliliğine değinerek; «Bugün dinletilmeye çalışılan müzik güçlü olmaktan uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal ince duyguları, düşünceleri anlatan; yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir an önce genel son müzik kurallarına göre işlemek gerekir. An-

İKİLİ ŞİİR

Gözlerin bademlerde
Yeşil yeşil.
Yanakların güllerde,
Kiraz dudaklarında.
Burnun,
Kaşların,
Gülüşün,
Hele şiir gibi
Sitem edisin..
Oh!
Dünya varmış meğer..
Yaşamakla yaşamamak
Arasındaymışın
Bunca yıl.
Bu kez,
Yaşadığının farkındayım gayri..
Sen varsın
Ve
Yanımdasın..

A. Özbilen — İ. Akdoğan Desen : Cemal ERDEM

ÜÇLÜ DİRİCE

Ardlarda ilk hızı o yılların kestigi
Tekneler burnunda biçili dalgalar
Sen İbrahim, Atif, sen adaşlardan Keloğlan
Sarı sıcaklar yeşil yeşil şimdi Güneyde
Susmuşsa davullar bir zorlu çalmak için
Bir zorlu ses ki dağ-dağ yenice türküler
Diri diri ölülerdi onlar çarpıp geçen
Yıllankale, Toprakkale, Karatepe, Kurttepe
Yaba gibi ellerdi umulmadık duvarlar yükselten
O ellerdi yine yumruk-yumruk kulelere karşı
Nelere vardık adım adım daha daha varacağız
Niceler söndü tek tek bittiğini görmeden
Mavi bir perde aralanıyor ana sesi kadar tatlı Anadolu
Dizi dizi mumlar dibine kör yanan

Ali Kemal ŞENADAM

EDEBİYATIMIZDA "MİLLİYETÇİLİK ve HALKÇILIK,, ÜLKÜSÜ

SEMSETTİN SAYG

Napolyon'un Avrupa istilası ile birlikte «milliyetçilik» hareketleri de Batı'da birinci olarak başladı. Milliyet kavramı ilk zamanlar ırk kavramı ile birlikte anılırdı. Gittikçe milliyetçilik bir ülkü oldu. Milletler eski çağlardanberi bir inanç etrafında toplanmışlar, bu inanç onlara manevi bir dayanak, siyasi bir güç kaynağı olmuştur. Milliyetçilik ülküsü, milletlerinin bağımsızlığını, üstünlüğünü, daha ileri, daha zengin, daha güçlü olmasını amaç edinen bir dinamizm, bir manevi inanç birliğidir. «Birlik ve beraberlik» davranışların temelidir. Milletler, ırk, d.İ, yurt, kültür, din gibi önemli esaslarda birleşirler. Ancak bunların hepsini bünyesinde birleştirmiş bir millet yeryüzünde gösterilemez. Bu yüzden milliyetçilik çoğu zaman yanlış anlaşılmuştur. Milliyetçilik ülküsünün yücelttiği milletlerin bazıları ırk birliği, bazıları kültür ve uyruklu (tabiiyet) birliği, bazıları da yurt sevgisi ve dil birliği etrafında toplanmışlardır. Önemli olan milliyetçiliği ülkü olarak benimseyip «inanç birliği» kurmaktır.

Siyasi kanaatlerimiz, ideolojilerimiz, medeniyet anlayışımız ne olursa olsun, bugün hepsinin üstünde milliyetçilik inancımızı sürdürmek zorundayız.

Bütün yeni fikirler gibi milliyetçilik inancı da bize sonradan gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nda «Tanzimat Fermanı» ile başlayan yenilik, «İslahat» «hürriyet» hareketleri ile birlikte milliyetçilik kırdanmaları da görülmektedir. «Yeni Osmanlılar»ın çıkışı bir milliyetçilik kırdanması sayılabilir. Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Sua-

vi grubu, Tanzimat'ın ancak yabancılarla özgürlük verdiğini, Osmanlı Yurdunun kurtulması için «istibdat»ın kalkmasını savunmuşlar, milliyetçiliği, «yurtseverlik» «Osmanlılık»le bir tutmuşlardır. Namık Kemal'in vatan sevgisi, edebiyatımızın bu türdeki en kuvvetli şairlerinde dile gelmiştir. «Jön Türkler» hareketinde milliyetçiliğimiz daha birinci olarak belirir. Altıyüzy senelik şanlı bir maziyeye sahip olan İmparatorluk çökmektedir. Dış baskılar, içten çözümler batışı daha da hızlandırmaktadır. Padişah, atalarının yolunu bırakmış, donanmayı çürütmeye terketmiş, savaşmamak için kim nereyi, hangi millet bağımsızlığını istiyorsa gözden çıkarıyor. Milliyetçiliğin «Türkçülük» olarak benimsenmesi teşebbüsleri hem aydın çevrenin hem «Bab-ı Ali»nin hem yurtseverlerin işine gelmemektedir. «Mizan-ı Murat Bey», «Ahmet Mithat Efendi» ile birçok konularda fikir ayrılığında olmasına rağmen, milliyetçilik konusunda birleşmekteydiler. Milliyetçilik akımlarından başka, o devirde Avrupanın yeni fikir akımları da yavaş yavaş aydınlarca benimsenmekteydi. Felsefede, iktisatta yeni fikir ve doktrinler Batı'yı daha da ilerlere götürüyor, bizde ise tutunabilmek çabalarından başkası görülüyordu. «Mükiyeciler» ve «Askeri Tıbbiyeciler» yurtsever aydınlar hareketini temsil ediyorlardı. Abdulhamid'in baskı idaresinden kaçıp Avrupa'nın fikir merkezlerine giderler, yurt davalarını savunan gazeteler çıkarırlardı. Batı'nın fikir kaynakları zirvelere çıkmaktaydı. Müsbet düşünce denen «pozitivizm» ve arkasından «maddecilik» insanoğluna yeni hayat düsturları getiriyordu. Milletleri esaretten, halkları kölelikten kurtarmaya, insanı insana kul olmamasını, haysiyetli, mutlu bir hayat sürmesini ülkü edinen temel «madde ve menfaat»e dayanan sosyalist felsefe de halkları ve milletleri savaşa ve ihtilale çağırıyordu.

Jön Türkler'in bizim fikir ve ülkü dünyamızda birşeyler yapmaya çalıştıkları sıralarda hepsinin bu yeni fikirlerden de haberleri vardı. Ahmet Mithat Efendi, Jön Türkler'in devlet idaresini hedef tutan milliyetçilik anlayışlarının çok üstünde bir halkçılık anlayışına sahipti. Romanları, makaleleri hep halkın seviyesine inme çabasını taşıyor. Sonra eserlerinde hakim olan fikir, ahlak ve çalışandır. Ahlaklı ve çalışkan olmanın halkımızı maddi bir refaha götüreceği ana temasını telkin ederdi. Romanlarında olayı keşip okuyucularına çalışkan ve namuslu insan olma dersi verirken, bütün konularda bilgi sahibi olmanın istedi. Roman tekniği bakımından edebi değerinin olmadığına ittifak edilen Ahmet Mithat Efendi'nin eserlerinin, halkçılık

Bir ağacın öyküsünde Nuriye'm.

benim kurumus dallarımda
geride gülen
bir revci hikâvesinin
hışırtıları duvular
terkeden bir sevgilinin
en masum itiraflarıyla
köklenmiş bir valnızlığın
öksüz bir ağacıym ben
bir doğa'nın gerisinde
uyuya kalmış
yapraklarım
bir kızın gözlerinden
sana valnızlık şarkılarını
dile getirir.

Çetin BOGA

yönünden bugün bile yepyeni olmasına işaret etmek isterim.

Milliyetçiliğin bir ülkü olarak benimsenmesi ve «Türkçülük» İkinci Mevruvut'ten sonradır. Rusya'da «Panislavizm» Balkan milletlerini ve bütün slav ırkını «müslüman ve türk» aleyhine kışkırtmış, Rusya idaresindeki Türk asıllı müslüman ırkdışları, «Hürriyetin ilmi» ile birlikte Türkiye'ye göç etmeye başlamışlardır. Türkçülük ve müslümanlık ülküsü aydınlarımızı duygulandırmış, Ziya Gökalp coşkun bir milliyetçilik ideolojisi ortaya getirmiştir.

Benliğimizi, özelliğimizi kazanma bakımından, bir ülkücü neslin yetişmesi yönünden büyük bir tarihi fonksiyonu olan bu «Türkçülük» hareketi, sonradan «Turancılık» dediğimiz, yurt sınırlarımızı Tuna Nehrinden Baykal Gölüne götürme, eski fetihlerimizi ihya etme şekline dökmüştür. Ancak dünya değişmiş, gerçekler aleyhimize çalışmıştır. Milliyetçiliği önce halkın benimsenmesi gerekiyordu. Halkın da ille ne tak etmişti artık. Çağ «madde» çağıydı. Kanları ile suladıkları toprakların nimetlerinden başkaları yararlanıyordu. Ticaret, zanaat ve zenginlik Schitlerin torunlarının elinde değildi. İşte ilk milliyetçilik ülküsü bu gerçeği unuttuğu, halkın «realitesini» hesaba katmadığı için bir «ütopya» olarak kaldı. Kafkasya'da soğuktan donan yüzbinlerin vebalini bu hesapsızlığa yüklemek gerek. Milliyetçilik ülküsü «halkçılık» ülküsü ile birleşmedikçe müddetçe bir ülkü niteliğinden çıkmaktadır artık. Milliyetçiliği devlet idaresi değişikliği, aydınların ve askerlerin eski şaşanlı günlerin özlemini çekmek ve ihtilallerle, harplerle maziyi canlandırmaya çalışmak gaffetin bir çeşidiydi. Nitekim Ziya Gökalp'm ülküsü, müslümanlığın imneti sayılan arapların Birinci Dünya Savaşında bilizi arkadan vurmaları ile bir hayal kırıklığına uğradı. Mütareke ve İgal günleri, Gökalp ülkücülerini perişan etti. Milliyetçilik ülküsü, turancılık şekline dökmüden önce, «Türk Halkına Dönüş» akımı da olmuştu. Ama bu, bir aydınların halka bakışı akımıydı. Selanik'te Ömer Seyfettin, Ali Canlıp, Ziya

Gökalp «Genç Kalemler»de «Türk Halkını» çevresi ve tarihi ile birlikte «vermeye çalışmışlardı. En çok Ömer Seyfettin üeriyi görmüş, çağının gerçeklerini sezmiş, bütün hengâmelerin içinde ideal bir «Türk Milleti» taslağı çizirken, hep halka doğru gitmiştir. Ziya Gökalp'in halk çılığı ise masallar üzerindedir. Her ikisi de gerek halkçılığı ve gerekse türkçülüğü, aydınları uyartma şeklinde yapmışlardır. Uygulama safhasında, milliyetçilikleri turancılığa dönüşmüş, bahtsızlığa uğramıştır. (Devam edecek)

ÇOCU KİTAPLARI HAFTASINDA

Çocuklara Tarih Hikâyeleri, Seçme Çocuk Fıkraları, Ayda Bir Çocuk, Tahta Çanaklar, İyi Gecele Aydede, Uzakdoğu Masalları, Mutluluk Ağacı, Büyük Borç, Dünyayı Güldüren Bilmecele - Fıkralar.

Pedagojik esaslara göre hazırlanan bu kitapları Çocuk Kitapları Haftasında çocuklarınıza verebilirsiniz. Her kitap 150 kuruştur. 98 25 iskonto ile gazetemizin kitap servisinden (P.K. 1278 İstanbul) istenebilirsiniz.

ALBATROSLAR

Resim, Afis, Dekor, Eşyeleri ve Edebi Yapıtlar Topluğundan ÇETİN BOGA, aynı zamanda gazetemizin GÜNEY BÖLGESİ temsilcisidir.

Adres: Yazlık Maviköye Pastahanesi arkası M. Levent Ap. Önü. Tel. 1256 Adana.

ŞAİR VE YAZARLARIMIZIN DİKKATİNE

Gazetemizde, yeni yayınladığımız kitaplarımızın kritiğinin yapılmasını istiyorsanız, yapıtlarınızdan bir tanesini kitap servisimize (P.K. 1278 İstanbul) göndermenizi rica ederiz.

cağ bu seçkin Türk ulusal müziği yükseltebilir, evrensel müzik alanında yerini alabilir.»

SONUÇ:

Sanatın çeşitli dalları üzerinde kişisel görüşümden çok büyük Atatürk'ün yönünü ve görüşünü yansıtmaya çalıştım. «Batı»nın kelime olarak çok sık geçmesi dikkatten kaçmamıştır sanırım. Ancak hemen açıklamak gerekir ki, Atatürk, bir «batı» hayranı değil, bilinçli olan her türlü iyi gelişmenin hayranı idi. Bu gelişmeler büyük bir açıklık ve seçiklikle batıda kendisini gösteriyordu. İzinden gittiği güçlenme ve gelişme, batıda değil de doğuda olsaydı, ya da o günlerin batışı ile doğusu gelişme yönünden her değiştirmiş olsaydı Atatürk kuşkusuz batıya değil doğuya yönelirdi. Öyleyse ülkelerin kişiliklerine bakmaksızın bilinçli ve yararlı gelişmelerine ayak uydurmak onun kaçınılmaz görüşüydü. Onun için, hiç bir ulus göstermekle zın demiyorduk.

İYİYE DOGRUYA GÜZELE.

HİKÂYE BİRTANEM

Piyale GÖNÜLTAŞ

Yalnızdı. Yapayalnız. Tüm ışıkların caddelere döküldüğü, tüm insanların kaynaştığı bu gecede yapayalnızdı. Kendini terk edilmiş, aldatılmış hissediyordu, kadın... Yürüyordu galiba. Kendi de farkında değildi ki. Sonra durdu birden. Çok yakından duyduğu bir şarkı... geçmiş günleri getiren bir şarkıydı işittığı. Gülmüştü... Biraz önceki mutsuzluktan eser kalmamış yüzünde... Alnındaki kırışıklıklar, gözlerini çevreleyen mor halkalar birer birer kayboldular... Seneler önceki gibi bir kızdı şimdi. Hayat dolu, cıvı cıvı bir kız. Onunla tanıştığı, onunla dolayacağı yerler geldi aklına. Hatıralarında en fazla yer tutan kumsallar geldi aklına... koca koca dalgalar... Sonra onun sesini duydu kulaklarında... «Birtanem seni bırakmıyacağım...» Ne güzeldi bunları onun ağzından duymak. Ne güzel şeydi yaşamak... Seviyor ve seviliyordu. Hiç bitmeyecek bir sevgi sanmıştı. Sanmıştı ki, dünyadaki aşkların en büyüğü, en güzeli kendi aşkларыydı... Sanmıştı ki sevenler hep mutlu olurlar sonunda... Birbirini delice sevmek suçmuydu yani? Şarkı bitmişti... kadın da öyle... Yanakları ıslanmıştı. Elinin tersiyle sildi. Gözlerine sürdüğü siyah boya dağılmıştı. Şimdi daha da belliydi yüzündeki kırışıklıklar.

Dudakları... titreyen dudakları her an uçkurmaya hazırdılar. Etrafına bakındı... Yine kalabalıktı caddeler. Yanından geçen birkaç kişi tulaşça baktı. Bir tanesi alayla güldü ona... Adam sendee, der gibi baktı onlara. Artık önem verdiği birşey kalmamıştı ki...

Tekrar yürümeye başladı. Hafiflemiş hissediyordu şimdi kendini. Ne tuhaf... Eskiden bu şarkıyı duysa kendini kahreder, kederden öldürürdü. Şimdi ise... Yine üzül-müştü ama, bu sefer öyle değil. Artık kendini büyük bir deritten kurtulmuş gibi hafif hissediyordu. Yanından geçen adam sertçe koluna çarptı. Kadın güldü birden. Herhalde eski tanıdıklardan biriydi diye geçirdi içinden. Sonra küfretti bütün insanlara. İki yüzlü görünen, yalancı insanlara... Keşke hep çocuk kalsaydı. Veya gençlikteki gibi. Bir barın önüne gelmişti. Kapıda yanıp sönen ışıklar vardı. Evet artık geriye dönmek imkânsızdı. Ne çocuk olabilirdi ne de gençlik. İçeri girdi. Ağır hareketlerle mantosunu çıkarttı. Vestiyerdeki çocuk göz kırptı çapkınca. «Çerde» dedi. Kadın baktı. Camlı kapıdan gördü onu. Aynı masadaydı. Ensesindeki yağlar kat kat olmuştu, adamın. İğrendi kadın. Yaşamaktan, karşı masadaki adam-

dan, kendinden iğrendi birden. Sonra adamın yanına gitti bükünce... Garson geldi... İçti'er... Adam sabırsızdı. Gözleri cam gibi parlıyordu. Güldükçe sarı, pis dişleri çıkıyordu meydana. Kadın sarhoş olmak istiyordu. Unutuncaya kadar sarhoş olmak. Sonra adam kalktı. Kadını kolundan tuttu. Sürüklercesine çıkardı kapıdan. Dışarı karanlıktı. Günahkâr bir gece başlıyordu sokaklarda. O sokaklara daldılar ikisi de. Kadın titredti. Sonu yoktu bu gidişin... Yalnızdı. Yapayalnızdı. Artık geriye dönmek imkânsızdı. Ne çocuk olabilirdi ne de gençlik... Şimdi dudaklarında bir tek kelime vardı... Birtanem.. birtanem.. bir-

BİRİNİZ İÇİN :

en çok ben üzülür
en iyi ben ağlarım
ölüme
ağlamayın a dostlar
yalnız biriniz için
öldüm ben.

Ahmet ALPERGİN

tanem... Ayak sesleri kesildi. Karanlık evlerin utandırıcı odalarında eridi kadın...

BUNALIM

Şimdi bir ay doğuyor uzaklarda
Uzaklarda bir çocuğa
En güzel ninniler söyleniyor.
En güzel seranadımı yapıyor
Bir gitar sulara karşı.
Rüya gibi bir meltem esiyor
Bulduğun kentten bu yana,
Yaşamak parça parça oluyor ellerimde
Şimdi bir masal başlıyor
Çocuklaşan gözlerimde...

Kapılar tutulmuş neylersin
Kilit vurmuşlar güneşe giden yollara,
Böyle olmazdık biz..
Yaşamamış öykülerimiz var daha
Tadılmamış arzularımız.
Şimdi en güzel şarkıları söylüyor
Sevenler uzaklarda...
Uzaklarda bir ay doğuyor
Çingene yaşamlarınca günler
Pencerelerde gerçekten bir perde,
Ve gerçekten bir el sıkıyor boğazımı
Koca koca dalgalar yürüyor üzerime...

Hiçbir zaman böyle duymamıştım yokluğunu
Hiçbir zaman bu kadar yakın
Ve bu kadar uzak olmamıştın bana.
İliklerime değin uzanan sular
Kara... kapkara...
Bilirim, gel desem gelemezsin
Düğümlemler uçkırıklar
Ellerimde anılar, anılar...
Hep benim şarkımı söyle uzaklarda
Hep beni düşün, beni sev.
Günün her dakikası seninleyim
Adın bir dua gibi dudaklarımda.
Hiçbir zaman bu kadar yakın
Ve bu kadar uzak olmamıştın bana...

PIYALE GÖNÜLTAŞ

İLERİ ve MUTLU BİR ADANA ÜZERİNE

Konuşan: İbrahim AKDOĞAN

Babıaliden inliyordum. Beni çağır-
ran bir ses duydum, baktım, bi-
zim Ali. Evet yanılmıyordum, Ali
Homurlu'ydu.

Uzun yılların verdiği ayrılık öz-
lemiyle sarıldık birbirimize. Ö-
püştük, koklaştık.

Kitapçılarda Farabi'ye ait bir ki-
tap arıyordum.

Güneyin en der yetiştirdiği kl-
siflerden biri olan Yüksek Mimar-
Mühendis M. Ali Homurlu bir bul-
untu olmuştu bana. Güneyin en
güzel kenti olan Adana hakkında
en doğru bilgiyi ondan alabilece-
ğimi, ve bunu Güney okularına
aktarabileceğimi düşündüm.

Bu amaçla röportaj için boş bir
zaman rica ettim. Gülerек:

— Sizin için, her zaman, dedi.
Teşekkür ettim.

★

Göztepe'de oturuyorlardı. Tarihi
üzere kimseye sormadan evi bul-
dum Ali Bey bahçedeki çiçeklerin
kurumuş yapraklarını ayıkliyordadı,
Elini uzatarak «hoş geldiniz» dedi.

Ali Homurlu ile uzun yıllar ar-
kadaşız. Acı ve tatlı duyguları pay-
laşmışızdır çok zaman. Onda iyi
bir tahsil, mazbut bir terbiye, her
zaman samimi ve bürmete layık
bir kişilik vardır.

Düzenli, temiz ve gıcır gıcır bir
odadayız. Orta masasasında görü-
me albümü benzer bir kitap ilağı,
Zindan Duvarları, Han Duvarları'n-
dan sonra Zindan Duvarları, Fa-
ruk Nafiz'in kaderi. Hep duvar-
lardan açılmış kısvaeti. Günümü-
zün çoğu duvarlar arasında geç-
miyor mu? Duvarlar iki dünyanın
da barınığı. Duvarsız dünya ol-
maz. Dünyamız duvarlarla var-
dır. Duvarsız dünya neye yarar?
Aydınlık duvarlar hepimize, diye
düşündüm. Sonra:

— Ali Bey, dedim. Nerede doğ-
dunuz, nerelerde okudunuz?

— Adanada doğdum. İlkokulu
memleketimde, Orta ve Liseyi İst-
anbul Boğaziçi Lisesinde bitirdim.
Yüksek öğrenimimi Almanyanın
München yüksek mühendis mek-
tebinde İnşaat Yüksek Mühendis-
liği, Yüksek mimarlık tahsilimi de
İstanbul Yüksek Mühendis Mekte-
binde yaptım.

Bunun üzerine Güney'in beyaz
altın şehri olan Adana hakkında
ilk sorumu sordum:

— Adana tarihi ve coğrafi yön-
lerden eski bir şehir. Bu günkü
durumu ile medenî ihtiyaçları kar-
şıyabilir modern bir şehir olabil-
miş midir?

— Üzülerek, henüz hayır. Adana
gerçekten olağan üstü bir coğrafi
durum ve gelişme şartlarına sa-
hiptir. İnsanın yer yüzünde görül-
mesinden bu yana tarihten önceki
ve tarihten sonraki bütün uygar-
lık çağlarını, bu arada bütün Me-
zopotamya uygarlığını görmüştür.

Adana çevresi Hitit, Asür, Yu-

nan, Pers, İskender, Selevkoslar ve
Roma, Bizans, İslâm, Selçuk ve

Osmanlı Türk Devletlerini idrak
etmiştir. Hititlerin Uradanya dedik-
leri Adana, zaman zaman tahrip
edilmiştir.

Adana ta Abbasiler zamanında
Türk akıncıları tarafından fetih
ve iskân edilmiştir. Tabari'nin de-
diği gibi, ülkeler ve milletleri idare
etmek için halk edilmiş olan
Türk topluluğu tarihe şeref katan
en kabiliyetli bir millet olarak, iyi

idareciler elinde uygun şartların
zuhurunda derhal büyük hamleler
yapmaktan geri kalmamıştır.

Bütün Türkiye gibi, Adana da
belki her yerden bir adım daha
ileride olarak iyi ve parlak bir
geleceğe kanat açmak hazırığı i-
çindedir.

İlim ve teknolojiye ilerlemiş bir
dünyada yaşıyoruz. Modern bir so-
(Lütfen çeviriniz)

İki Şiir Kitabı ve Bir Şiir. Sergisi

Zeytin Gözlüm :

Bu ay bize gelen kitaplar arasında iki şiir
kitabı var. Biri Kenan Akansu'nun «Zeytin Göz-
lüm», diğeri Suat Güngör'ün «Anlatamadıklarım»
dır.

İnzasına sanat ve edebiyat dergilerinde sık
sık rastladığımız Kenan Akansu, «Zeytin Göz-
lüm» adlı kitabında karşımıza daha çok top-
lumcu bir şiir olarak çıkıyor. Şiir yapısı sağ-
lam, dili güzel. Belli ki Akansu, şiirin ne oldu-
ğuna, ya da ne olması gerektiğini bilen bir şiir
ama sesi öyle gör değil. Çoğu zaman da içine
kapanık. Bazen bu kapanıklık şiirlerine ayrı bir
güzellik veriyor. Onun (Yüzleri ak eden) şiiri-
ni beraber okuyalım:

Ayaklarım yerde sınısacak

Anam bacağım tüm varlığım

Yüzleri ak eden

Kara toprak

Tüm düşlerim umudlarım sende

Yağmur-yağmur yaprak-yaprak

Kuşların ufları da gün gelip konacak

İyi biliyorum

Havalar da kalmış yok ki.

Ayaklarım yerde sınısacak

Gayrı

Boynum bükük kalmanın

Anam bacağım tüm varlığım

Yüzleri ak eden

Kara toprağım

Benim de alnımın terini sindir bağrına

«Zeytin Gözlüm» Kenan Akansu'nun üçüncü
şiir kitabıdır. 48 sayfa, 2 lira. Şairin (Yogurt-
çu İhlâs sokak 16/1 Kadıköy) adresinden iste-
nebilir.

Anlatamadıklarım

«Anlatamadıklarım» çok temiz basılmış bir
kitapçık. Şairin adına da ilk defa bu kitapta
rastlıyoruz: Suat Güngör, Antalyada gazete-
ciymiş.

Suat Güngör'ün de akıcı bir şiir dili var.
Ana kitabında hep kişisel duygulara yer ver-
miş. Şairin biraz da toplumu dile getirmesini,
dünyaya açılan pencereden şöyle bir çevresi-
ne bakmasını ne kadar isterdik. Dört forma-
lık kitabı baştanbaya sevgili üzerine yazılmış
şirlerle dolu. Onu toplum meselesi ilgilendir-
miyor. Sanki 19. Yüzyılda yaşayan bir şiir. İs-
te küçük kitabından gelişigüzel aldığımız iki
şiir:

Bilirim öptürmezsin

Duağının ruju silinir.

Okşamazsın

Saçların bozudur.

Soyunup yatmazsın

Cocuğum olar.

Sevliyoruz ya

Berri gel, kol kola gezelim

Doğlar görün alıs verişte.

Bu da şiirin bir dörtlüğü:

Şiirlerim hep senin dudagında güzeldir.

İhanumdur gözlerin, ondan gayrısı eldir.

Seni sevdim diyerek, sakın suçlama beni,

Aşkınla yaşıyorum, sevgin bende ezeldir.

«Anlatamadıklarım» Ankarada Ajans Türk
Mâlbaasında basılmıştır. Kitap (Güngör Ya-
vınları, P.K. 27 Antalya) adresinden sağlana-
bilir. Ö.O.

Özcan Kandemir'in Şiir Sergisi

Dur gitme

Saadet eteklerinde

Onu incitme.

Bir çırpınması var genç ozanın Tüm kişiliği
ile üzerinde titredigi, yitirmekten korktuğu, o
çok değerli duyguya karşı bir çırpınma...

Çoğunlukla aşk'ı tanımlayan şiirlerinin yanısı-
ra, gerçek ve topluma yönelen deyişleri de var
Özcan Kandemir'in. Şiiri tanımlarken «Duyguların
mısrallar halinde aktarılması» diyor. Sonra da «Aki-
cılığı önemsemek gerekir, şiir okurken hiçbir tu-
tukluk ve aksama olmamalıdır.» diye ekliyor.

11 Ekim günü Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü
satonlarında açılan sergi, haziranın yönünden de
bir hayli ilginç. Özellikle yerli işlemlerimizin de-
senlerle süslü tabaklara yazmış ozanın şiirleri.
Salonda genellikle bir romantik hava var. Sanat-
çının kendi sesinden kulaklarımıza gelen mısrala-
rı da bu romantizmi bir başka yönlü etkiliyor.

1942 yılında İstanbul'da doğan Özcan Kande-
mir, Olgunlaşma Enstitüsü'nü bitirdikten sonra
sanat yönünü bir hayli geliştirmiş. Şimdi bir ga-
zetenin moda sayfasının düzenleyicisi ve bir der-
ginin de sanatçı kalemi.

Bu genç ve aydın kızımızın ilk yapıtı için «İyi
ve umut verici bir başlangıç» diyebiliriz. Gelecek
te çok daha başarılı aşamalarına tanık olacağımız
umduğumuz sanatçının en iyi dileklerimizle kutla-
rız.

Mümkün mü?

Gözümde yas, gönlümde acı dinmeyecek

Bütün yollar çıkmaz sokak

Bütün saatler gece sen gelmeyince...

Sana geldiğim yollardan gelmeyeceksin,

Gerçekleşmeyecek hiç bir rüyam,

Saadet hep serap olacak bana.

Ellerim ellerini bulmayacak bir daha.

Seninle olmanın saadetine duyuyacağım,

Gönülde gülmeyeceğim sensiz.

Ölmekse, o bile mümkün değil,

Üçer-beşer geçsin zaman,

Tez ölürsün yaşamak denilen an.

Hayatında bir kör düğümün,

Çözemediğim, kesemediğim,

Söküp atırsa elimde değil,

Silmek mümkün değil alındaki yazıtı.

Yaşamak seninle mümkün,

Saadet seninle var,

Sen olmadıktan sonra,

Yaşamak neye yarar.

Özcan KANDEMİR

SON BÜYÜK ŞANSI

GÜNTER SPANG'dan çeviren: Semiray ÖZBİLEN

bir olmak ve modern bir şehir hayatının nimetlerinden faydalanmak için Adananın geniş kültür ve ihtisas ile mücehhez, çok cephe, çok gayeli fonksiyonları olan bir imar sistemine bağlanması gerekir. İşezi, keyfi çabalar, amiyane bilgi ve eksik tedbirler, Adanayı modern şehir haline getiremez.

— Adana bu halden nasıl kurtarılabilir?

— Adananın kaderini sağlam kurallara bağlamak gerek.

— Bu nasıl olur?

— Çok kolay. Devlet, mahalli idare, özel teşebbüs, iç ve dış yardımların enerjisini Adanaya yönelttiğimiz gün, istenilen Adana kendiliğinden doğar.

— Peki Ali Bey, bu iş için ne kadar yatırım yapmalıdır?

— Altı milyarlık bir yatırım Adananın yirmi yıllık mesken işini halledeceği gibi, açılacak iş imkânlarıyla da Adanadan fakirliği ve yoksulluğu gidermek mümkün olacaktır. Böylece Adanalı sıcak bir yuvaya ve mutluluğu için yeter bir işe kavuşturulabilir.

— Şehircilik ve Belediyecilik yönünden bu günkü Adanayı, yarıncı mutlu Adanaya nasıl çevirebiliriz?

— Çok kolay. Adana, medeniyet beşiği Akdeniz Bölgesinin eşsiz bir köşesinde bulunan, dünyanın en güzel bir şehri olma şartlarını nefsinde toplayan bir yerdir. Bu güzel bölgede görev alacak olanlar, her türlü kişisel çıkarlardan uzak kalmalı ve bir misyoner gibi kendisini bu kentün güzelleşmesi için adanmalıdır.

— Adanada şehircilik yönünden bir şey yapılabilmis midir?

— Adananın imarına ait bir çok etütlerim oldu. Gördüm ki, Adanamız bugünkü görev almış iyi niyetli insanların bunca çabalarına rağmen halâ şehircilik bakımından yoksundur. Bu gün bile gelecekü köyü halinde gelişmek istidadındadır.

— Bunun çarelerini düşündünüz mü?

— Yurtseverlik, sağduyu ve hizmet aşkı. Karşılık beklemeden eksiksiz bir vatan yaratmak için, ilme dayanan plânlı çalışmak. Bu da ancak hükümet, basın ve beşerîlerin elbirliğiyle olur.

İLERİ VE MUTLU BİR ADANA HEYİMİZİN ÖZLEMİ!

1967 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

★ Guatemala'nın Paris Büyükelçisi MİGUEL ANGEL ASTURIAS, 1945 yılında Şili'li Şair Gabriela Mistral'dan sonra ikinci kez Latin Amerika'ya Nobel ödülünü kazandı. Bu konuda önümüzdeki sayılarımızda daha geniş bilgi vereceğimizi umuyoruz.

Wiese dükkânın kapısından çıkarken kadın seslendi. «Biliyor musunuz, Sakowski intihar etti?»

Sakowski?» diye sordu Wiese. «Piyaniist?»

«Dün gece!» kadın cevap verdi. «Çok borcu vardı. Konserlerden de çok birşey kazanamadı. Ve onu terkeden sarışın kız da.. Haberi duyunca havagazıyla. Sakowski ise zehirle yaptı bu işi. Wiese omuzlarını kaldırdı. «Ne ile intihar ettiği önemli değil. Önemli olan kişinin kendi yaşamına son vermesidir» dedi, Wiese ve dükkânın kapısını kapatmadan çıktı.

Dışarda hayat vardı. Ölen bir kız ve piyanist, kimsenin umurunda değildi. «Bu benim suçum» diye düşündü Wiese. «Benim mel'un suçum!»

Üç gün önce, akşam, Sakowski ondan para istemişti. 50 Mark paraçavrası. Son şansını deneyeceğini söylemişti. Kentin herhangi bir yerinde çalışacaktı. En azından ona 300 Mark vereceklerdi. Yalnız yol parasına ihtiyacı vardı. 50 Mark. Para sıkıntısını kimse bilmemişti. Onun için, çalışacağı yerden önceden para alamazdı. Bu, onun son büyük şansı olacaktı. İşe bir kez başlamaya görmesini. Ardından konserler, angajeler... «Yalnız seyahat için 50 Mark» demişti Sakowski.

Ve konser bugün olacaktı.

«Gülünç 50 Mark!» diye düşündü Wiese. Kimsenin ona vermediği 50 Mark için yaşantısına son vermişti Sakowski. Ölümü de yaşantısı gibi çok ucuz olmuştı. Kız da onun durumundaydı. Fakat kız onu ilgilendirmiyordu artık.

Wiese paltosunun yakasını kaldırdı ve Sakowski'nin ölümünün bir reklam oyunu olup olmadığını düşündü. Fakat bir süre sonra düşünceleri onu tekrar o akşama götürdü. O akşam çok sinirliydi Wiese. «Sen büyük bir tenbelsin» diye bağırması Sakowski'ye. «Acı-nacak bir tenbel. Anlamadığım tek şey, her zaman beni seçmendir. Neden hep ben elimi cebime sokmak zorunda kalayım? Bütün bunlara ne diye katlanayım? Seninle bir gün kafayı çekip, saçmaladıklarına güldüm diye hata mı ettim? Ben seni o zaman iyi bir herif sanmıştım. Evet, şimdi şunu anladım ki, kimse seni yoksulluktan kurtarmak istemiyor. Kendine artık başkalarını aramalsın. Zengin geçmişsin yüzünden seni ilginç bulacak para babalarını!»

«Onlar beni anlamıyorlar» demişti Sakowski, yavaş ve azametli. «Hatta sen bile anlayamıyorsun beni. Hiç kimse.» Sonra gülümseyerek, bastonunun yardımıyla kalıp yavaşça gitmişti.

«Bastonu!» diye düşündü Wiese. «Şimdi nerededir acaba? Ne olacak?» Mutlu ve zengin geçmişinin tek ispatı olan gümüş saplı bas-

tonunu hiç ayırmazdı yanından. Hatta otururken bile bırakmazdı onu elinden. Beyaz, zarif parmaklarıyla tuttuğu sapından, sanki yaşantısının kuvvetini alıyordu. Ona her yerde ve her zaman asil bir görüntü veren tek şey de, yine o bastonu. Hatta sarhoş olduğu zamanlar bile.

«Onsuz» diye düşündü Wiese, ancak bir bok parçası olabildi. Sonra bu adam neden bu denli ilgilendiriyor beni? Benim dostum muydu sanki?»

Yalnız, kadın ona bu haberi verdiği zaman tıpkı savaşta gibi olmamış mıydı? Biri bölük dışında kaldı haberi geldiğinde bu, mezarla demek değilmeydi? Hepsini ayırmıştı değil miydi? Onay, kendilerini hep toplum dışında tutan, sanat esirleri değil miydi? Onlardan kaç kişinin bir mesleği olabilmeydi? Yüzde veya ikiyüzde birinin belki. Kendisinin hangi guruptan olduğu belli olacaktı ama, Sakowski öbür guruba aitti.

Wiese, Sakowski'ye neden bu denli kin duyduğunu biliyordu artık. Çünkü Sakowski'nin unutulmuş olması, durmadan içmesi, kendi yaşantısı için de olabildi. Bu, onu ürkün ve her zaman zorlayan bir şeydi.

Hatta Sakowski onu doğum gününe davet ettiğinde ne denli isteksiz gitmişti. Bütün bunlar kendisinin de Sakowski'nin gurubundan olduğunu görmek istememesinden değil miydi?

Dikkati çeken bir nokta da şu idi: Sakowski'nin elinde bir hayli para vardı. Fakat son kuruşuna dek içki, meze ve sigaraya yatırıyordu. Gelecekte nasıl yaşayacağını düşünmemişti bile. O, yalnız bir eyence yapmak ve etrafında insanlar görmek istiyordu. Ve o böyle bir eyence yapmıştı da. Bütün gece viski yerine bira içmiş, havayar yerine sucuklu ekmeğe yemişti. O gece Sakowski heriflerin arasında bir aslızade, bir Führer'di. Misafirler ona para vermek isteyince de hepsini yüzlerine fırlatmıştı.

Wiese bunları düşündüğü için u-

MEYHANECİ

Doldur be meyhaneci
Bir tek daha doldur
Her kadehin içinde
Sevgilimi görüyorum,
Beni böyle hiç görmemiştin
Yeter; içme beyim diyorsun.
Fakat onu çok özledim
Bir tek daha doldur
Bu akşam,
Küfelik olmak istiyorum.

Esaat POLAT

tandı. Sakowski'ye ne salık verobilirdi? Geçmiş bu denli ünlü olan bir kişi ekmeğini taştan mı çıkarmalıydı? Bulunduğu ortamdan sıyrılabilmesi için herhangi bir yetenek var mıydı?

Hayır. Kendi bile öyle bir yetenek bulamazdı. Yaşantısının kantağı elli Mark ile olmuştur. Ufak bir eksiklik ceryanın kesilmesine yetmişti. İşte Sakowski bu yüzden ölmüştü. «Elli Mark yüzünden» diye düşündü Wiese tekrar. «Şimdi boş yere cüzdanımda duran elli Mark yüzünden.»

Evde, gazetede boş yere Sakowski'nin ölüm haberini aradı durdu. Yıllarca onun konserini dinleyenler, ufak bir haberden kaçınmışlardı. Polis haberlerinde bile hiç değinilmemişti bu konuya. Fakat daha erkendi. Pazartesi ölen ancak Çarşamba günü çıkıyordu ölüm haberi.

Ertesi gün, «Bugün» diye düşündü Wiese, «Sakowski parayı geri verecekti.» Wiese gazetedeki 27 yaşındaki bir gencin intihar haberini okudu.

Sakowski hakkında yine bir haber yoktu.

Müzik aletleri satılan dükkânda kadın bile Sakowski'nin ölümünden şüphelenmeye başlamıştı. «İkin birisi onun intihar etmediğini iddia etmişti. Şimdi ben bile şüphe ediyorum» demişti kadın. «Ben ne demiştim?» diye düşündü Wiese. «Bir reklam oyunu.» Ama yine de Sakowski'nin ölümünün gizli tutulduğunu biliyordu.

«Merhamet uyandırmak için yeni bir oyun. Fakat bütün bunlar kız kurtaramaz artık.»

Ve kız kendini, Sakowski'nin intihar ettiğini duyunca öldürmüştü! Eğer o hayattaysa, bütün bunlar boşunaydı..

«Tanrım!» Kadın ellerini tezgâh üzerinde kenetledi. «Zavalı kızcağz hakkı için ölü olsa bari, Tanrım!» Sonra yine hayretle «Ben ne dedim?» diye feryat etti.

«Onun evine gidilebilir» dedi Wiese. «Onun evine gidip bakılabilir!» Ama biliyordu ki, bunu asla yapamazdı. Daha sonra Wiese, ne yapacağını bilmeden, kızın ailesinin adresini alarak çıktı gitti dükkândan. Kızın ölümünde hiçbir suçu yoktu, Wiese'nin. Oysa Sakowski'nin ölümünde suçu büyüktü.

Bu düşüncesi mantıklıydı. Ertesi gün kızın gömüleceğini haber aldı.

«Saat 14 de, Hauptfriedhof'ta.» Wiese belki Sakowski de gelir düşüncesiyle biraz geç gitti mezarlığa.

Tören çok yalın ve renksizdi. Konuşmaz, müziksiz, birkaç fakir çelengin süslediği bir tören. Fakat gelenler çoktu, meraklılar, özellikle kadınlara.

HARP HATIRALARIM

Sahap Azmi ÖCALIR

BEDEVİLERİN ELLERİNDEN KURTARILAN NEFERLERİMİZ

Bedevi köyüne dalarak aramaya devam ediyoruz. Bu arada Huğ'ların arasına giren süvarilerimiz de, daha evvel «İmdat-İmdat» diye gelen seslere bir karşılık olarak «İmdat isteyenler» diye bağırıyorlardı. Cevap yoktu, her taraf bir sessizlik içindeydi. Köyün en büyük huğ'una geliyoruz. Burası aşıret reisinin ikâmetgâhi imiş. Üç huğ yanyana olup yekdiğerine iç kapularla geçilebilen müstesna bir mesken idi. Şeyhin müsaadesi alınmaksızın içeriye girmek günahmış. Çarpırmış insan...

O devirde bile böyle hurafalara itibar etmezdim. Arkadaşlarımla beraber huğ'un büyük kapısından içeriye dalıyoruz. Gördüğümüz manzara şu:

Koşede, çölün kavurucu sıcaklığı ile çokolata rengine dönmüş bir adam oturuyordu. Ayağında kerih kokulu bir iç donu, üstünde renkli ve fakat çok kirli, basmadan yapılmış entari, onun üzerinde yine kirli, yağlı bir meşlah ve başında araplara mahsus serpuş vardı. Bu kisinin içinde elleri, suratı temizlik görmemiş, tırnakları ömrü boyunca kesilmemiş, kara-kuru, zayıf ve keçi sakallı bu adam postekisi üzerine kurulmuştu. Boyundan geçirip ucunu elinde tuttuğu 99 luk ve belki de 199 luk tesbîhi ile dudakları birşeyler okuyormuş gibi muttasıl pıtırıyor ve abus çehreli başı da sağa sola sallanıp duruyordu.

İlk sualım «Ya şeyh, nerede bizim çocuklar?» oluyor. Cevap yok. O, sallanması ve güya ibadetle meşgulü. Yüzümüze bile bakmıyordu. Büyük kapağa iki muhafız bırakarak ve şeyhi kaçtırmamaları için sıkıca tenbih etikten sonra iç kapılara yöneldik.

Manzara dehşet vericiydi. Öyle ki, şu anda tekrar yaşıyor gibiyim. Ellerinde birer hançerle iki bedevi

vi nöbetçi, üçüncü huğ'un kapısında nöbet tutuyorlardı. Aydın'lı Hasan Çavuş, mavzerle nöbetçilerin üzerine yürüyerek onları bertaraf ettikten sonra üçüncü huğ'a giriyoruz. On neferlik müfrezemiz, zavallı kardeşlerimizin ayaklarında birer don bırakılarak çarlıp'ak, kolları arkalarından sıkıca bağlı ve ağızları bez parçaları ile tıkalıydı. İlk isimiz bunları kurtarmak ve elbiselerini bularak giydirmek oluyor.

Şeyhin marifetleri ve yok edilen köy

Kurtardığımız askerlerimizi de alarak şeyhin makamına (!) dönüyoruz. Şeyh hâlâ tesbih çekmekte ve kafasını iki tarafına sallamakta. Askerlerimizin silahlarını istiyoruz, şeyh susuyor. Kuvvetli bir pehlivan olan Hasan Çavuş, fazla tahammül edemeyerek şeyhin üzerine atılıyor. Şeyh ise, postekisi altına gizlediği hançerine sarılarak Hasan Çavuşu yoketmeye yeltenirken daha atık davranan çavuşun darbelerine maruz kalıyor ve cesedi dışarıda muhafaza altına alınan köy sekencesinin önüne sürüklenmiş bulunuyordu.

Son olarak şeyhin ikâmetgâhını aramağa başlıyoruz, neler yoktu neler. Özellikle postekisinin altında minder ve minderin altında muntazam istif edilmiş, on askerimizin mavzerleri ve fişekliklerinden başka sekiz adet İngiliz yapılı filinta ve iki sandık cephane...

Neferlerimizin elbiseleri giydirildikten, silah ve cephaneleri de verildikten sonra fazla silahlar süvarilerimizin yedeklerine bağlandı. Kumandanlıktan evvelce almış olduğum «mahrem» emir gereğince köy halkı muhafaza altında, kendi sırtlarına ve sıgırlarına eşyalarını yükleyerek, istikamet Tümen Karargâhi olmak üzere yürüyüşe başlandı. Bir ihnet, bir melânet yuvası olan köyün birkaç yönden yükselen alevlerle, Türk askerlerine en büyük mezalimi yapmış olan fecaat sahnesi kapanıyordu.

Karagâhımıza bir muvaffakiyet gururu ile dönüyoruz. Bu arada, kurtarılan erlerin başlarından geçen maceraları birer birer dinliyorum. Anlattıkları o kadar feci ve şenî ki, dinlerken ve aradan uzun yıllar geçmiş olmasına rağmen şimdi sıkılarak ve insanlıktan haya ederek tekrarlıyorum. Erlerimizi, kumandanlıkça görülen lüzum üzerine, başlarında bir küçük zabitle cephemizin sol cehanına keşif müfrezesi olarak çıkarılmışlar. Bir müddet derledikten sonra şiddetli kum fırtınası yollarını paşırıyor ve faciannı cereyan ettiği köye varıyorlar. Doğruca şeyhin huzuruna çıkarılıyorlar. İki taraf birbirlerinin lisanından anlamadıkları için bizimkiler müslüman olduklarını anlatmak

maksadile hep birden «kelime şehadet» getiriyorlar. Fakat şeyh, sağ elini yumruk yaparak ve şehadet parmağını açarak, başını sağa sola sallayarak «yok» manasına gelen «Le.. Le..» diyor ve sonra da yer göstererek oturuyor. Önerine bir bakraç, su gibi, ayran komularak güya ikram ediliyor. Maksatları hainane tertiplenmiştir. Askerlerimiz saflıkla ellerindeki silahları şeyhin çadırında üst üste istif ederek huğ'un kapısı önünde hazırlanmış olan bakraçtaki ayranı içmeğe davet ediliyorlar. Ve sonra, silahlar ve içleri fişek dolu kütüklükler ortadan kaldırılıyor. Askerlerimiz ayrı bir yere hapsedilerek üzerlerinde ne varsa çıkartılarak içdonları bırakılıyorlar. Sonra sorgu başlıyor.

Yukarıda işaret edildiği üzere, iki taraf yekdiğerlerinin lisanından bir şey anlamıyorlar. Şu kadar ki, Arapçada «P» harfi olmadığında, şeyhleri mütemadiyen «bara, bara» diye söyleniyor ve cebinden çıkardığı bir altın lirayı kendi ağzına götürerek «Bunlardan yuttunuz, çıkartacaksınız. Size ayran diye içirdiğimiz bir nevi ishal ilâcıydı. Helâda böyle altınlar çıkarsa hepinizin karnını yaracağız» dercesine hançerle işaret ederek tehditten çekiniyor.

Yarım saat geçmeden askerlerimizde amel başlıyor. Bedevilerin muhafazası altında dışarı çıkarılıyorlar ve birer birer abdest oturtularak işi bitenlerin çıkardıklarını ellerindeki sopalarla karıştırarak, hayalhanelerinde yaşadıkları sarı sarı altınları arıyorlar. Bu ameliye üç gün devam ediyor. Askerlerimiz işaretler vererek, altın olmadığın, yemin ederek anlatmış istedikleri zaman vücutları kirbaçlanıyor, sonra da sakız kabagından uydurulmuş su maşrabası ile ayran (!) ikram ediliyor.

Erlerimizden cantalarındaki peksimeleri de bedeviler tamamen almış olduklarından, hergün ölmeyecek kadarını lütfen veriyorlar. Sonra, bilindiği gibi, ayak izlerini yardımıyla kurtarıyorlar.

Zavallı Türk yavruları; asırlar boyunca Türklükle alâkası olmayan bu vadelerde, insanlık girmemiş, medeniyet selâm vermemiş hainler dışarı kum çöllerinde akıtılan Türk kanları neden?..

Sahsi menfaatları için bir nefeste çift yalan söylemeyi milli bir vazife bilerek bu menfur hareketlerinden gurur duyan vahşetten nümüne, insanlıktan gayri herşeye benzedikleri ve askerlerimize, dindeşlerine yaptıkları facialarla sabit olanların yurtlarını bir Türk gençleri kanımızla kurtaracak, canlarımızla muhafaza edeceğiz.

İşte, Türk'ün efendiliği ve işte çöl deryalarını düşmandan muhafazası canile, kanile bir vatan borcu bilen Türk askerlerinin maruz kaldıkları halle...

Gelecek sayıda: Tümen

Karagâhına Dönüş

HABERLER - OLAYLAR

★ 9 Ekim Perşembe günü bütün dünya radyo ve televizyonları dinleyicilerine acı bir haberi bildiriyorlardı. Çağımızın en çok okunan yazarı André Maurois, geçirdiği bir karın ameliyatı sonucu ölmüştü.

Memleketimizde de çok sevilen André Maurois, 1885 te Fransanın Elburf kasabasında doğmuştur. Liseyi bitirdikten sonra Edebiyat lisansı yapmış, Birinci Dünya Savaşında tercüman subay olarak hizmet görmüş ve hayatının sonuna kadar Bologne ormanına bakan odasında durup dinlenmeden yazmıştır. Geride bıraktığı sayısız makaleleri, 120 cild kitabı arasında en önemli olanları şunlardır: Arlet, D'İsrail'in hayatı, Bayron'un hayatı, İklimler, Aile Cemberi, Sandet İğgüdüğü, Eylül Gülleri, Aşkın 7 Cephesi, Fransa Tarihi, Örnek Kaderler, Yaşama Sanatı, Lella, Valdedilmiş toprak. Ve son eseri: Yatediz Piyano için. Son derece verimli bir yazar olan Maurois, en karışık problemleri bile zarif üslubu ile çözümlenmiş bilmistir.

★ Türk basımına 60 yıl emek veren Türkiye'nin en yaşlı gazetecisi Kâzım Nami Duru 14 ekim günü hayata gözlerini kapamıştır. Uzun yıllar öğretmenlik, gazetecilik ve milletvekilliği yapan Kâzım Nami Duru'nun çeşitli yazıları ve bu arada çocuk Eğitimi üzerine yazdığı pek çok kitap vardır. Güney merhumun ailesine başsağlığı diler.

★ Aynı gün Ankara'da bir başka sanatçıyı daha kaybettik. Karikatürist Halim Büyükkubul, geçirdiği bir kalp krizi sonucu 36 yaşında iken ölmüştür. 14 yıllık meslek hayatında yerli yabancı bir çok gazetedede çalışan Büyükkubul, en çok Ulus'ta çıkan karikatürleriyle tanınmıştır. Tanrı rahmet eylesin!...

BIZE GELEN DERGİLER

• İstanbul Ansiklopedist : Ünlü tarihçi Reşat Ekrem Koçu tarafından ayda bir defa fasiküller halinde yayınlanan İstanbul Ansiklopedisinin 132. fasikülü çıkmıştır. İstanbulun ansiklopedik kütüphanesi teşkil eden bu eseri bütün okurlarımıza salık veriyor. P.K. 419 İstanbul adresinden istenebilir.

• Tarla : Gazeteci Tahir Kutsi Malkalın ayda bir yayınladığı Tarla adlı fikir, sanat ve köycü derginin Ekim sayısı zengin yazılarla çıkmıştır.

• Ulusça Uyans : Denizli'de yayınlanan toplumsal sanat ve kültür dergisi. İçinde okunmağa değer yazılar var. Adresi : P.K. 77 Denizli

• Türkiye Milliyetçi Gençlik Dergisi : İstanbul'da ayda bir yayınlanan bu siyasi kültürel dergi, milliyetçi gençliğin sesini duyuruyor. Yönetim yeri : Beyoğlu Başağa Çemresi sok. Emek Han 3/16 İstanbul

Sonunda tabut mezara indirildi. Wiese kendini iyi hissetmiyordu. Fakir elbiseler içindeki yakınları başsağlığı dilemeğe başladıklarında gri bir elbise içinde, yağmurluksuz ve çiçeksiz gelen Wiese kendini çok gereksiz hissetti. Gizlice 50 Marklık bir çeki cüzdanından çıkartıp dörde katlayarak kızın başının yanına yaklaştı.

«Çok üzgünüm!» diyerek parayı ihtiyarın eline sıkıştırdı. «Çok üzgünüm!» Sonra aceleyle döndü.

Ancak birkaç adım atmıştı ki, ileride bir mezar taşının arkasında, siyahlar içinde birini gördü. Wiese üstüne doğru geldiğini görünce durdu. Sakowski'yi hemen tanıdı. Hiçbir değişiklik yoktu. Aşlızade bastonu ve gölgesine Sakowski karşısındaydı. Wiese, onu sanki hiç görmemiş, sanki hiç tanıymıyormuş gibi, başını kaldırarak önünden geçti, gitti.

GÜNEY

Güney'den Biri : DEMİR ÖZGEN

Manisa'da karlı tipili bir 20 Ocak sabahı, ezan sesleriyle bir çocuk ağlaması duyulmuş erkekçe. Tüm dostlara mustulmuş Özgen'lerin en küçüğü. Bir tarafta sevinç alabildiğine, öbür yanda yaşama düzenine ilk kez ağlamaklı giren ben.

O günden bu yana yirmi dört yıl geçti. Halâ bu ağlamayı gülmeye dönüştürme çabasındayım.

İlk okulum ilk sınıfını Manisa'nın kazası olan Turgutlu'da geçirdim. Siyah önlüğüm, kolalı hembeyaz yakam, elimde küçücük kitabım, defterim, sonra bir ipile boynuma astığım silgim... O günleri tekrar yaşamayı ne de çok isterdim. Sonra tekrar Manisa. Orta okul lise. Ama o çağlarda başlayan güzel sanatlar tutkusu yaşantımı etkiledi. Bir de yokluk vardı aşımaz bir dağ gibi önümde. İyi olan güzel olan her şey çekti kendine beni. Ancak içinde bulunduğum ortam geleceğimi kendim çizmemi engelledi yine bir süre. Sonra yıl 1960 Eskişehir hava assubay okulu. Önce ekmek. İki yıl sonra İzmir. O her şeyim olan kent. Okul sınırlarındaki yazı ve çizgiler daha bir düzenli oldu bu sanat yöresinde. Daha çok sevdim edebiyatı resimi. Ardından bir başka tutku. Aşk dı bu.

Şimdi üç yaşında bir kızım var. Karım sanat yönümde en büyük dayanışım oldu. Tüm duygularımı o etkiledi. Aklımda duygusuz olmaz ki sanat. Doğuş olmalı sanatçıda. Sonra görüş, ardından güçlü deyişlerle gerçeğe yönelmeli. Sanatın üstünlüğü, gerçeğin özüne dokunmadan ona kişisel duygularla katkıda bulunmaktır diye düşünüyorum.

İnsanların dostluğuna inanırım. En iyi dost mert bir insandır. Sanatın özüdür insan.

Edebiyat ve resim tutkusu böyle sürüp gideceğe benzer. Öyleyse tüm çabamız sanatı sanat için yapmak olsun. Sonra GÜNEY'e yönelim. Onun başarısı hepimizin başarısı olacaktır.

Sanat dan yoksun kalmamayı dileyelim bir kez daha.
Sağlık ve huzur hepimizin olsun.

KARA ALI

Bir parça ekmek
Tüm günün çubası.
Kuşluk vaktinden
Akşam ezanına,
El'e dökülecek altın terini
Yeni bir çevre alacak
Başlık verecek
Köylüne dönecek
Kara Ali
Otuzbeşlik sigaradan
Her nefes
Anadoluya doğru.
Kuşluk vaktinden
Akşam ezanına
Yamalı yorgana
Vurmuş sırtına

OLMAK YADA OLMAMAK

İki kişiydiler
Tam bir mutlu çift
Derdli görenler.
Gel dedi
Sev dedi
Öp dedi
Pembe bir butuun
Ardına gizlendiler.
İki kişiydiler
Suskun bir deniz kenarında
Tatlı tatlı söyleştiler.
Git dedi
Unut dedi
Hayır dedi
Kız kayboldu karanlık sokakta
Öbürünü
Öbürünü hiç sorma dediler.

İNSANLAR YAŞADIKÇA

Bir bahar sabahında doğdu evren
Kuşluk vakti bir ağlama
İncir ağaçlarının ardından
Yağmurlar rüzgârlar birde kar tipli
Gün gün mevsim mevsim büyüdü
Durmadan
İnsanlar boy attı bu kez
Doğa ananın kucagında
Her insan bir güzellik aldı
götürdü

Bilinçsizdi insan
Esrikti
Tüm iyilikler battı
Karanlıklara gömüldü
Bir çırpınma başladı şimdi
Tüm evrende
Kişiler tek tek anıdı tanrıyı
Düştü başlar omuzlar çöktü
Sardı yöreyi geç kalmının kuşkusu
Sardı bir sızı
Bir bahar sabahı doğdu evren
Belli
Bir başka bahar gelmeyecek
Esrik bilinçsiz kişili evren
Bir güz gecesinde ölecek.

İNSANLAR ve GERÇEK

Koca koca kentler düşünüyorum
Umutların ötesinde
Kentlerde çamur görüyorum
Kentlerde kasvet
İrkliyorum

Kentlerde insanlar var diyorum
Yaşama sancısı buruk buruk
Suratlarında
Kentlerde insancıklar var diyorum
Arzuları bulutlarda
Bulutlar alabildiğine gidiyor
Korkuyorum
İnsanlar yaşıyor diyorum kendi
kendime

Sonra o kentler
Sokaklar günah dolu
Sokaklarda insanlar
İnsanlar bir başka bakışlı
Kentler sokaklar insanlar
Hep o sevinç hep o tasa
Zavallı insanlar diyorum
Hep o bulutların arkasında.